

09.09.2019

Asia/17

§ 566

V 25.9.2019, Valtuutettu Johanna Nuortevan aloite lähikouluperiaatteen laajentamisesta erityisluokkaopetukseen

HEL 2019-002607 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Kaisa Hernbergin ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Maria Nyfors, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Johanna Nuortevan aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijän perustelut

Valtuutettu Johanna Nuorteva ja 18 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että kaupunki selvittää keinoja ottaa lähikouluperiaate nykyistä laajemmin käyttöön myös erityistä tukea saavien oppilaiden pienryhmäopetuksessa.

Kaupunginhallitus viittaa kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausuntoon ja toteaa, että lähikoulussa opiskelu on merkittävä tekijä lasten eriarvoistumisen ehkäisyssä ja aloitteessa mainitut näkökulmat erityistä tukea saavien oppilaiden lähikoulussa opiskelun puolesta ovat tärkeitä. Erityistä tukea saavien lasten ja nuorten lähikouluperiaatteen vahvistamiseen on jo kiinnitetty huomiota kasvatuksen ja koulutuksen toimialan palveluissa ja niiden kehittämisessä.

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

Lähikouluperiaate huomioidaan erityisen tuen palveluohjauksessa, erityisluokkaverkon kehittämisessä ja erityisen tuen päätöksenteossa. Keinoja lähikouluperiaatteen toteuttamiseksi erityisluokkaopetuksessa selvitetään ja edistetään aktiivisesti. Myös kaupunkistrategian kärkihanke Mukana-ohjelma sisältää toimenpiteen kaikille sopivan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kehittämisestä.

Perusopetuslakiin on vuonna 2011 tullut lähikouluperiaate sekä varhainen ja ennaltaehkäisevä tuki. Erityisopetus järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä tai osittain tai kokonaan erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa.

Opetussuunnitelman mukaan Helsingin peruskoulut edistävät toiminnassaan tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opetus- ja kasvatustyössä noudatetaan inklusion periaatetta: koulun toiminta on esteetöntä ja se mahdollistaa kaikkien oppilaiden hyvän oppimisen.

Erityinen tuki Helsingin peruskouluissa

Suomenkielisessä perusopetuksessa erityistä tukea saavien oppilaiden suhteellinen osuus on kasvanut hieman. Viime syksynä kaupungin suomenkielisissä kouluissa 4 744 oppilaalla oli erityisen tuen päätös (12,1 % kaikista oppilaista). Ruotsinkielisissä kouluissa erityisen tuen päätös oli 299 oppilaalla (8,3 %) ja sopimuskouluissa 305 oppilaalla (3,4 %).

Erityisen tuen päätöksen saaneiden oppilaiden opetus järjestetään erityisluokalla tai muun opetuksen yhteydessä integroituna yleisopetuksen ryhmään. Suomenkielisissä kouluissa integraatiossa olevia oppilaita on 42,5 % ja erityisluokilla 57,5 %, ruotsinkielisissä 56,9 % ja 43,1 %. Kaupungin yleisopetuksen kouluissa on 266 erityisluokkaa ja erityiskouluissa 43 erityisluokkaa eli yhteensä 309 erityisluokkaa.

Ruotsinkielisiä alueellisia erityisluokkia on 11 ja ne on sijoitettu kolmeen yleisopetuksen kouluun (Minervaskolan, Botby grundskola ja Grundskolan Norsen). Tuettuja erityisluokkia on kaksi ja ne on sijoitettu Zacharias Topeliuskolaniin, joka tarjoaa myös sopimuserusteista pidennetyn oppivelvollisuuden erityisluokkaopetusta pääkaupunkiseudun kunnille.

Suomenkielisten koulujen erityisluokkien määrää lisätään lukuvuonna 2019–2020 seitsemällä luokalla. Uusien erityisluokkien perustaminen on välttämätöntä oppilaiden tarvitseman tuen järjestämiseksi, koska erityisluokkapaikat eivät nykyisellään ole riittävät. Ratkaisulla tuetaan lähikouluperiaatteen toteutumista erityisen tuen oppilailla, mikä osaltaan

edistää oppilaiden yhdenvertaista kohtelua. Ruotsinkielisissä kouluissa erityisluokkien määrää ei näillä näkymin lisätä, vaan inklusiota lähikouluun kehitetään muun muassa yhteisopettajuuden keinoin.

Erityisluokkaverkon kehittäminen

Lukuvuonna 2019–2020 erityisluokkien kokonaismäärä suomenkielissä kaupungin kouluissa on 316. Sopimuskouluissa on lisäksi 14 erityisluokkaa.

Suomenkielisten koulujen erityisluokkaverkkoon kuuluvat alueelliset erityisluokat, joissa erityisen tuen oppilaat opiskelevat erityisluokalla yleisopetuksen koulussa. Lisäksi kaupungilla on keskitettynä palveluna vaativan tuen erityisluokkia pidennetyn oppivelvollisuuden lapsille ja nuorille sekä tuettuja erityisluokkia. Näiden lisäksi Helsingissä on viisi erityiskoulua sekä lastensuojelulaitoksen yhteydessä toimivat erityiskoulut Hyvinkäällä ja Lohjalla.

Erityisluokkaverkon suunnittelun lähtökohtana on vahvistaa lähikouluperiaatteen ja yhtenäisen perusopetuksen toteutumista. Erityisluokkaverkkoa tarkastellaan kokonaisuutena osana kaupungin palveluverkkoa ja siinä otetaan huomioon sekä alueelliset että keskitetyt erityisen tuen palvelutarpeet. Erityisluokkaverkko suunnitellaan yhteistyössä alueen koulujen kanssa. Alueellinen suunnittelu tehdään viiden alueen pohjalta. Erityisluokkaverkon suunnittelussa huomioidaan alueiden, koulujen ja oppilaiden tarpeet. Keskitetyn palvelun eli vaativan erityisen tuen erityisluokat pyritään sijoittamaan niin, että ne palvelevat tasaisesti koko kaupunkia. Tavoitteena on mahdollisimman pysyvän erityisen tuen palvelun rakentaminen lähikouluperiaatteen mukaisesti.

Erityinen tuki pyritään alueellisella erityisluokalla järjestämään niin, että oppilaan on mahdollista saada tarvitsemansa tuki omassa lähikoulussa tai mahdollisimman lähellä. Erityisluokkien sijoittamisessa otetaan huomioon koulun kokonaistilanne: alueella asuvien erityistä tukea saavien oppilaiden määrä ja tuen tarpeet, koulun rakenne, yleisopetuksen oppilaiden määrä sekä muut pienryhmät. Alueellisia erityisluokkia on sijoitettu niihin kouluihin, joiden alueella erityistä tukea tarvitsevat lapset asuvat. Näin oppilaat voivat opiskella omassa lähikoulussa ja osittainen integraatio koulupäivän aikana mahdollistuu.

Oppilasta ja huoltajaa kuullaan aina ennen erityisen tuen päätöksen tekemistä. Erityisen tuen päätöstä valmisteltaessa pyritään noudattamaan lähikouluperiaatetta siltä osin kun se arvioidaan oppilaan edun mukaiseksi. Vaativankin erityisen tuen oppilaalle pyritään aina osoittamaan lähin tarkoituksenmukainen paikka.

Mukana-ohjelman toimenpide inklusiivisen perusopetuksen kehittämisestä

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

Kaupunginhallitus on 19.3.2018 § 169 tekemällään päätöksellään kohdistanut erillismäärärahan inklusiivisen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kehittämiseen. Hanke on yksi lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen tähtäävän Mukana-ohjelman toimenpiteistä.

Toimenpiteen tavoitteena on kehittää inklusiivisen koulun toimintarakenteita perusopetuksessa siten, että mahdollisimman moni oppilas opiskelee lähikoulussaan ja saa siellä tarvitsemansa tuen. Inklusiivisen perusopetuksen kannalta keskeistä on siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen ja erityisesti se, miten tukea tarvitsevia lapsia ohjataan lähipalvelun piiriin.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on käynnistänyt kehittämistyön syksyllä 2018. Hankkeeseen on valittu yhdeksän pilottikoulua, joista yksi on ruotsinkielinen, ja näiden koulujen oppilaaksiottoalueen päiväkotuja. Pilottikoulujen tarkoituksena on ottaa omaan kouluunsa pääsääntöisesti kaikki alueella asuvat oppilaat tuen tarpeesta riippumatta. Pilottikoulujen tehtävänä on mallintaa erityisen tuen järjestämistä kehittämällä joustavia, esteettömiä ja monimuotoisia toimintatapoja oppilaan tukemiseksi omassa lähikoulussa. Lisäksi tavoitteena on tarkastella ja kohdistaa olemassa olevia resursseja joustavammin ja tehokkaammin kehittämällä koulun rakenteita, toimintakulttuuria ja -tapoja, oppimisympäristöä ja prosesseja sekä arvioida, mikä olisi sopiva tuki inklusiivisessa koulussa. Pilottikouluissa kehitettävät toimintamallit tulee olla siirrettävissä toisiin kouluihin.

Pilotointi alkaa lukuvuoden 2019 alussa ja kehittämistä seurataan ja arvioidaan tiiviisti. Tavoitteena on, että esitys tarvittavista toimenpiteistä ja suunnitelma kaikkia kaupungin kouluja koskevista jatkotoimista on valmiina keväällä 2020.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Maria Nyfors, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Johanna Nuortevan aloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 07.05.2019 § 153

HEL 2019-002607 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Perusopetuslaki uudistui vuonna 2011, jolloin lakiin tulivat lähikouluperiaate sekä varhainen ja ennaltaehkäisevä tuki, joka järjestetään kolmiportaisesti. Kolmiportaisen tuen malli perustuu yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen. Perusopetuslain mukaan erityisopetus järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä tai osittain tai kokonaan erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa.

Opetussuunnitelman 2016 mukaan Helsingin peruskoulut edistävät toiminnassaan tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Opetus- ja kasvatustyössä noudatetaan inklusion periaatetta: koulun toiminta on esteetöntä ja se mahdollistaa kaikkien oppilaiden hyvän oppimisen.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että lähikoulussa opiskelu estää lasten eriarvoistumista ja pitää aloitteessa mainittuja näkökulmia erityistä tukea erityisluokassa saavien oppilaiden lähikoulussa opiskelun puolesta tärkeinä. Lautakunta toteaa, että erityistä tukea erityisluokassa saavien lasten ja nuorten lähikouluperiaatteen vahvistamiseen on jo kiinnitetty huomiota kasvatuksen ja koulutuksen toimialan palveluissa ja niiden kehittämisessä. Myös kaupunkistrategian kärkihanke nuorten syrjäytymishaasteen ratkaiseminen, Mukana-ohjelma, sisältää toimenpiteen kaikille sopivan varaiskasvatuksen ja perusopetuksen kehittämisestä.

Erityinen tuki Helsingissä

Suomenkielisen perusopetuksen erityistä tukea saavien oppilaiden suhteellinen osuus on kasvanut hieman. Kaupungin suomenkielisissä kouluissa 4 744 (12,1 %) oppilaalla oli erityisen tuen päätös 20.9.2018. Ruotsinkielisissä kouluissa vastaavat luvut ovat 299 (8,3%). Sopimuskouluissa 305 (3,4 %) oppilaalla on erityisen tuen päätös.

Erityisen tuen päätöksen saaneiden oppilaiden opetus järjestetään erityisluokalla tai muun opetuksen yhteydessä integroituneena yleisopetuksen ryhmään. Suomenkielisissä kouluissa integraatiossa olevia oppilaita on 42,5 % ja erityisluokilla 57,5 %, ruotsinkielisissä 56,9 % ja

43,1 %. Kaupungin yleisopetuksen kouluissa on 266 erityisluokkaa ja erityiskouluissa 43 erityisluokkaa eli yhteensä 309 erityisluokkaa. Ruotsinkielisiä alueellisia erityisluokkia on 11, ja ne ovat sijoitettu kolmeen yleisopetuksen kouluun (Minervaskolan, Botby grundskola ja Grundskolan Norsen). Tuettuja erityisluokkia on kaksi, ja ne ovat sijoitettu Zacharias Topeliuskolaniin, joka myös tarjoaa sopimusperusteista pidennetyn oppivelvollisuuden erityisluokkaopetusta pääkaupunkiseudun kunnille.

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielisen jaoston 11.12.2018 tekemän päätöksen mukaisesti kaupungin suomenkielisten koulujen erityisluokkien määrää lisätään lukuvuonna 2019-2020 neljällä luokalla. Lisäksi perusopetusjohtajan 19.3.2019 tekemän päätöksen mukaan määrää lisätään lukuvuonna 2019-2020 vielä kolmella luokalla. Päätökset erityisluokkien lisäämisestä perustuvat siihen, erityisluokkapaikat eivät ole riittävät, joten luokkien perustaminen on välttämätöntä oppilaiden tarvitseman tuen järjestämiseksi. Ratkaisulla tuetaan myös lähikouluperiaatteen toteutumista erityisen tuen oppilailla, mikä edistää oppilaiden yhdenvertaista kohtelua. Lukuvuonna 2019-2020 erityisluokkien kokonaismäärä suomenkielisissä kaupungin kouluissa on 316. Sopimuskouluissa on lisäksi 14 erityisluokkaa. Ruotsinkielisissä kouluissa erityisluokkien määrää ei näillä näkymin lisätä, vaan inklusiota lähikouluun kehitetään muun muassa yhteisopettajuuden keinoin.

Vuoden 2018 ja 2019 talousarvioesityksessä on varauduttu, että enintään 12,5 %:lla kaupungin koulujen peruskouluikäisistä oppilaista on erityisen tuen päätös. Oppilasmäärän kasvun myötä myös erityisen tuen oppilaiden määrä kasvaa.

Erytisluokkaverkon kehittäminen

Helsingin kaupungin suomenkielisten koulujen erityisluokkaverkkoon kuuluvat alueelliset erityisluokat, joissa erityisen tuen oppilaat opiskelevat erityisluokalla yleisopetuksen koulussa. Erytisluokkaverkon keskitettyä palvelua, vaativa erityinen tuki, ovat pidennetyn oppivelvollisuuden lapsille ja nuorille tarkoitetut erityisluokat sekä tuetut erityisluokat. Näiden lisäksi Helsingissä on viisi erityiskoulua sekä lastensuojelulaitoksen yhteydessä toimivat erityiskoulut Hyvinkäällä ja Lohjalla.

Erytisluokkaverkon suunnittelun lähtökohtana on vahvistaa lähikouluperiaatteen ja yhtenäisen perusopetuksen toteutumista. Erytisluokkaverkkoa tarkastellaan kokonaisuutena osana kaupungin palveluverkkoa ja siinä otetaan huomioon sekä alueelliset että keskitetyt erityisen tuen palvelutarpeet. Erytisluokkaverkko suunnitellaan yhteistyössä alueen koulujen kanssa. Alueellinen suunnittelu tehdään viidellä alueella. Erytisluokkaverkon suunnittelussa huomioidaan alueiden, koulujen ja op-

pilaiden tarpeet. Keskitetyn palvelun eli vaativan erityisen tuen erityisluokat pyritään sijoittamaan niin, että ne palvelevat tasaisesti koko kaupunkia. Tavoitteena on mahdollisimman pysyvän erityisen tuen palvelun rakentaminen lähikouluperiaatteen mukaisesti.

Erityinen tuki alueellisella erityisluokalla pyritään järjestämään palveluna niin, että oppilaan on mahdollista saada tarvitsemansa tuki omassa lähikoulussa tai mahdollisimman lähellä. Erityisluokkien sijoittamisessa otetaan huomioon koulun kokonaistilanne: alueella asuvien erityistä tukea erityisluokassa saavien oppilaiden määrä ja tuen tarpeet, koulun rakenne, yleisopetuksen oppilaiden määrät sekä muut pienryhmät. Alueellisia erityisluokkia on sijoitettu niihin kouluihin, joiden alueella erityistä tukea tarvitsevat lapset asuvat. Näin oppilailla on mahdollisuus opiskella omassa lähikoulussa ja oppilaiden mahdollisuudet myös osittaiseen integraatioon koulupäivän aikana mahdollistuu.

Erityisen tuen päätöksenteko

Perusopetuslain mukaan oppilasta ja huoltajaa kuullaan aina ennen erityisen tuen päätöksen tekemistä. Erityisen tuen päätöstä valmisteltaessa pyritään noudattamaan lähikouluperiaatetta siltä osin, kun se arvioidaan oppilaan edun mukaiseksi. Tarvittaessa esimerkiksi vaativan erityisen tuen oppilaalle voidaan osoittaa lähin tarkoituksenmukainen paikka.

Suomenkielisen perusopetuksen osalta perusopetusjohtaja on 26.7.2018 tekemällään päätöksellä siirtänyt toimivaltaansa viranhaltijoille siten, että erityisestä tuesta päättää joko rehtori tai aluepäällikkö. 1.8.2018 alkaen päätöksen erityisestä tuesta ja opetuksen järjestämisestä muun opetuksen yhteydessä tekee aina rehtori. Päätöksen erityisestä tuesta ja opetuksen järjestämisestä erityisluokalla päättää perusopetuksen aluepäällikkö oman alueensa koulujen oppilaiden osalta.

Ruotsinkielinen perusopetuksen erityiseen tukeen liittyvät päätökset tekee perusopetuksen päällikkö. Mahdolliseen tulevaan tarpeeseen tämän osalta delegoida toimintavaltaa tullaan ottamaan kantaa inklusiivisen koulun kehittämisen yhteydessä.

Mukana-ohjelman toimenpide

Kaupunginhallitus on 19.3.2018 tekemällään päätöksellään kohdistanut erillismäärärahan, inklusiivisen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kehittämiseen sekä erityisopetuksen kehittämiseen. Hanke on yksi lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemisen kaupunkistrategiahankkeen 2017–2021 Mukana-ohjelman toimenpiteistä (toimenpide 21).

Toimenpiteen lähtökohtana on etsiä systemisiä ratkaisuja toiminnan eri tasoilla. Tavoitteena on kehittää perusopetuksessa inklusiivisen koulun toimintarakenteita siten, että mahdollisimman moni oppilas opiskelee lähikoulussaan ja saa siellä tarvitsemansa tuen. Inklusiivisen perusopetuksen kannalta keskeistä on siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen ja erityisesti se, miten tukea tarvitsevia lapsia ohjataan lähi-palvelun piiriin. Toimenpiteen tavoitteena on kehittää rakenteita ja toimintatapoja, jotka myös esi- ja perusopetuksen siirtymävaiheessa vahvistavat inklusiivisen koulun toteutumista.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on käynnistänyt toimenpiteen syksyllä 2018. Kehittämiseen on valittu mukaan yhdeksän pilottikoulua, joista yksi on ruotsinkielinen koulu. Lisäksi kehittämiseen on valittu näiden koulujen oppilaaksiottoalueen päiväkoteja. Pilottikoulujen tarkoituksena on ottaa omaan kouluunsa pääsääntöisesti kaikki alueella asuvat oppilaat tuen tarpeesta riippumatta. Pilottikoulujen tehtävänä on mallintaa erityisen tuen järjestämistä kehittämällä joustavia, esteettömiä ja monimuotoisia toimintatapoja oppilaan tukemiseksi omassa lähikoulussa. Lisäksi tavoitteena on tarkastella ja kohdistaa olemassa olevia resursseja joustavammin ja tehokkaammin kehittämällä koulun rakenteita, toimintakulttuuria ja -tapoja, oppimisympäristöä ja prosesseja sekä arvioida, mikä olisi sopiva tuki inklusiivisessa koulussa. Pilottikouluissa kehitettävät toimintamallit tulee olla siirrettävissä toisiin kouluihin.

Toimintamallien pilotointi alkaa pilottikouluissa lukuvuoden 2019 alussa ja kehittämistä seurataan sekä arvioidaan tiiviisti ensi lukuvuoden ajan. Samanaikaisesti koulutuksen järjestäjän tasolla etsitään keinoja toimintamallien edistämiseksi ja pyritään ratkaisemaan esiin tulleita haasteita. Tavoitteena on, että keväällä 2020 on esitys tarvittavista toimenpiteistä ja suunnitelma kaikkia kaupungin kouluja koskevista jatkotoimista.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että erityisen tuen oppilaiden lähikouluperiaatteen toteuttamista erityisluokkaopetuksessa huomioidaan jo palveluohjauksessa, erityisluokkaverkon kehittämisessä sekä erityisen tuen päätöksenteossa. Lautakunta korostaa, että koulutuksen järjestäjän tulee arvioida ja edistää yhdenvertaisuutta omassa toiminnassaan ja pitää kannatettavana, että keinoja lähikouluperiaatteen toteuttamiseksi erityisluokkaopetuksessa selvitetään ja edistetään aktiivisesti.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Heidi Roponen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 71927
heidi.roponen(a)hel.fi
Agneta Lundmark, pedagogiskt sakkunnig, puhelin: 310 84031

09.09.2019

Asia/17

agneta.lundmark(a)hel.fi

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566